

Oudenaarde – De Ham – Jan Zonder Vreeslaan

Archeologisch vooronderzoek van 21 april tot 11 mei 2009

Tom Boncquet & Bart Bot

Opgraving ☐	Prospectie ☐
Vergunningsnummer:	2009/106
Datum aanvraag:	07/04/2009
Naam aanvrager:	BONCQUET Tom
Naam site:	Oudenaarde, De Ham (Res. Scheldekaai)

Voorwoord

In dit rapport wordt het archeologisch vooronderzoek voorgesteld dat plaatsvond tussen 21 april en 11 mei in Oudenaarde op het perceel tussen de Jan Zonder Vreeslaan en de Margaretha Van Parmastraat. Aanleiding tot het vooronderzoek is de geplande bouw van een residentie met ondergrondse parkeermogelijkheden.

Onze dank gaat uit naar iedereen die een bijdrage heeft geleverd om dit project tot een goed einde te brengen, in het bijzonder bouwonderneming Wyckaert en werfleider Henk Smekens om dit onderzoek mogelijk te maken. De graafwerken gebeurden door de firma Persoons Grondwerken bvba en het opmeten van het terrein gebeurde door Landmeetkundig studiebureau Martens bvba.

Verder willen we ook Luc Bauters van de provincie en Vera Ameels van het vroege danken voor de wetenschappelijke begeleiding, Eva Roels van het Ename Expertisecentrum voor het regelen van de logistieke ondersteuning en Pieter-Jan Lachaert van het stadsarchief van Oudenaarde.

1. Inleiding

Van 21 april 2009 tot 4 mei 2009 vond in Oudenaarde in de omgeving van de Scheldekaai, meer bepaald het gebied tussen het voormalige Kasteel van de heren van Oudenaarde en de voormalige loop van de Schelde, een archeologisch vooronderzoek plaats. Het terrein werd namelijk bedreigd door de bouw van een residentie. Deze werkzaamheden zouden het archeologisch bodemarchief vernietigen, zodat preventief proefsleuvenonderzoek aangewezen was. Het terreinwerk werd afgerond op 4 mei, de verwerking en rapportage op 11 mei.

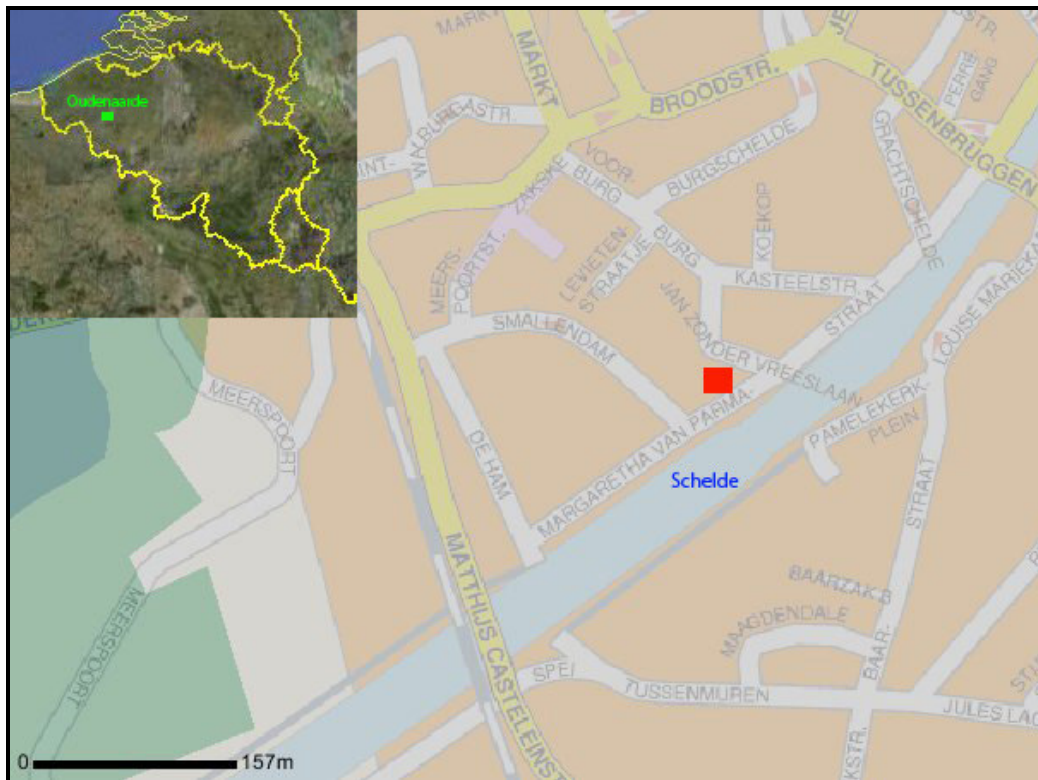
De eigenaar R. Wyckaert NV stond in voor de kosten van het archeologisch onderzoek wat zowel terreinwerk als basisverwerking omvatte. De praktische uitvoering gebeurde door een team van 2 projectarcheologen, Tom Boncquet en Bart Bot, ingeschakeld in dienst van het Ename Expertise Centrum vzw. De archeologen werden wetenschappelijk begeleid door Luc Bauters, Provincie Oost-Vlaanderen.

In dit rapport zal de prospectie toegelicht worden. Eerst worden de ligging en de aanleiding weergegeven en in het kort de historiek van onderzoek in Oudenaarde belicht. Vervolgens worden de methodologie, de resultaten, de conclusies en aanbevelingen voor verder onderzoek besproken. Als bijlage worden digitaal de grondplannen en het archief (foto-inventaris, spoorformulieren en vondstenlijst) meegegeven.

2. Ligging

Het perceel bevindt zich in de stad Oudenaarde (provincie Oost-Vlaanderen), ten noorden van de Schelde en ten zuiden van de Jan Zonder VreesLaan. Het onderzoeksterrein omvat het perceel 820 E, van sectie B, afdeling 1.

Bodemkundig is het terrein gekarteerd als OB of bebouwde grond.

Figuur 1: Kaart met ligging van Oudenaarde en het opgravingsvlak (in het rood)

3. Aanleiding van het onderzoek

Het onderzoektterrein werd direct bedreigd door de geplande aanleg van een residentie door R. Wyckaert NV. Deze werken zouden er voor zorgen dat het archeologisch archief vernietigd zou worden. Daarom werd geopteerd om een voorafgaand onderzoek uit te voeren.

Het terrein maakt deel uit van het stadsgezicht 'de middeleeuwse stadskern van Oudenaarde met de latere 19de eeuwse stadsuitbreidingen', dat beschermd is overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976, om reden van historische, kunsthistorische en architectuurhistorische waarde. In de onmiddellijke omgeving werden reeds verschillende archeologische (voor)onderzoeken uitgevoerd. Deze leverden interessante archeologische gegevens op.

De residentie wordt namelijk opgetrokken op het gebied tussen het voormalige Kasteel van de heren van Oudenaarde en de voormalige loop van de Schelde. Historische kaarten tonen aan dat hier reeds vroeger bebouwing aanwezig was

4. Historiek van het onderzoek

De site bevindt zich tussen het 13de eeuwse kasteel van de heren van Oudenaarde/Pamele, dat in de tweede helft van de 18de eeuw werd afgebroken, en de oude loop van de Schelde. Op oude kaarten alsook op de prachtige maquette van Nézot uit 1746 is te zien dat op dit stuk rond de 17de-18de eeuw al zeker bewoning aanwezig was. Uit historische bronnen was ook al geweten dat hier een vismijn aanwezig was die daar opgericht werd in 1545, in een gebouw dat toen gekocht werd door de stad. Dit geeft aan dat er dus ook al iets van bebouwing moet geweest zijn in de eerste helft van de 16de eeuw.

Er werden reeds opgravingen uitgevoerd op de Ham. Deze benaming duidt op de binnenbocht van een meander, terwijl de buitenbocht de naam 'aard' meekrijgt, waaraan Oudenaarde haar naam dankt. Ook aan de huizenblok naast de site, aan de andere zijde van de Jan Zonder Vreeslaan werd al archeologisch onderzoek verricht naar het 13de eeuwse kasteel. De oudste sporen die daar werden aangetroffen dateren in de 12de eeuw.

De bewoning op deze plek behoorde tot de stad Oudenaarde, terwijl de burcht zelf behoorde tot de stad Pamele aan de andere kant van de Schelde, voor deze werden samengevoegd tot één stad; deze grens werd later ook doorgetrokken om dan respectievelijk tot de parochie van de Sint-Walburgiskerk en de parochie van de Pamelekerk te behoren.

Figuur 2: Detail van de maquette van Nézot met aanduiding van de site

5. Methodologie

De prospectie werd uitgevoerd door middel van proefsleuven. Haaks op de J. Zonder Vreeslaan werden 2 proefsleuven met een breedte van 5 m en een lengte van circa 30 m gegraven op de plaats waar de ondergrondse parkeergarage gepland is. De buitenkant (langsijde) van de sleuven bevindt zich op een 3m van de rand van de geplande garage. Met de kraan werd de bodem afgegraven tot op het archeologisch relevante niveau waarin de sporen zichtbaar zijn. Het afgraven werd telkens door de archeologen begeleid.

Over een groot deel van het afgegraven vlak lagen verregaande verstoringen, waardoor het archeologische niveau niet altijd herkend kon worden. Zo doorsnijdt een betonnen constructie de twee proefsleuven. Een ander probleem was de verontreiniging van de grond met voornamelijk benzopyreen vanaf een diepte van ongeveer 1m²⁰. Hierdoor konden de sporen niet dieper vrijgelegd worden.

Vlak na het afgraven werden alle archeologische sporen opgemeten, ingetekend, gefotografeerd (voorzien van spoornummer, noordpijl en schaal aanduiding), beschreven (aard van het spoor, beschrijving van de vulling en de aflijning, textuur,...) en op plan (schaal 1/50) gebracht. Tevens werd het lengteprofiel van de tweede proefsleuf aan de oostzijde schoongemaakt, gefotografeerd en ingetekend op schaal 1/20.

Het vondstenmateriaal uit de sporen kreeg ook een nummer. De vondsten werden gewassen en geïnventariseerd in een lijst. Van de sporen werden aparte spoorformulieren gemaakt (spoornummer, sleuf, vlak, datering, TAW-hoogte, omschrijving en foto).

Het opgravingsplan werd gedigitaliseerd met behulp van Autocad en Adobe Illustrator.

6. Resultaten

Beide proefsleuven worden doorsneden door tal van muurresten, samen met recente en subrecente verstoringen. Hieronder worden de bevindingen per sleuf weergegeven en waar mogelijk worden structuren uit beide sleuven die aan elkaar gelinkt kunnen worden bekeken. Hierbij moet opgemerkt worden dat door de chemische vervuiling van de bodem enkel die structuren besproken worden die boven het niveau van 1m20 onder het huidige loopvlak bewaard zijn gebleven.

Figuur 3: zicht op het grondplan van de twee sleuven

In de NO-hoek van sleuf 1, langs de straatkant, bevindt zich een kleine u-vormige structuur van ca. 3m lang (spoor 1). Het is opgebouwd uit rood-oranje bakstenen, met hier en daar enkele paarse bakstenen. Op basis van deze laatste kan de structuur in de 19de eeuw gesitueerd worden. Bij deze structuur kan ook nog duidelijk de overgang gezien worden tussen de fundering, die een trapezovormige uitsprong maakt, en het opgaande muurwerk, dat nog tot ongeveer 30cm hoogte bewaard is.

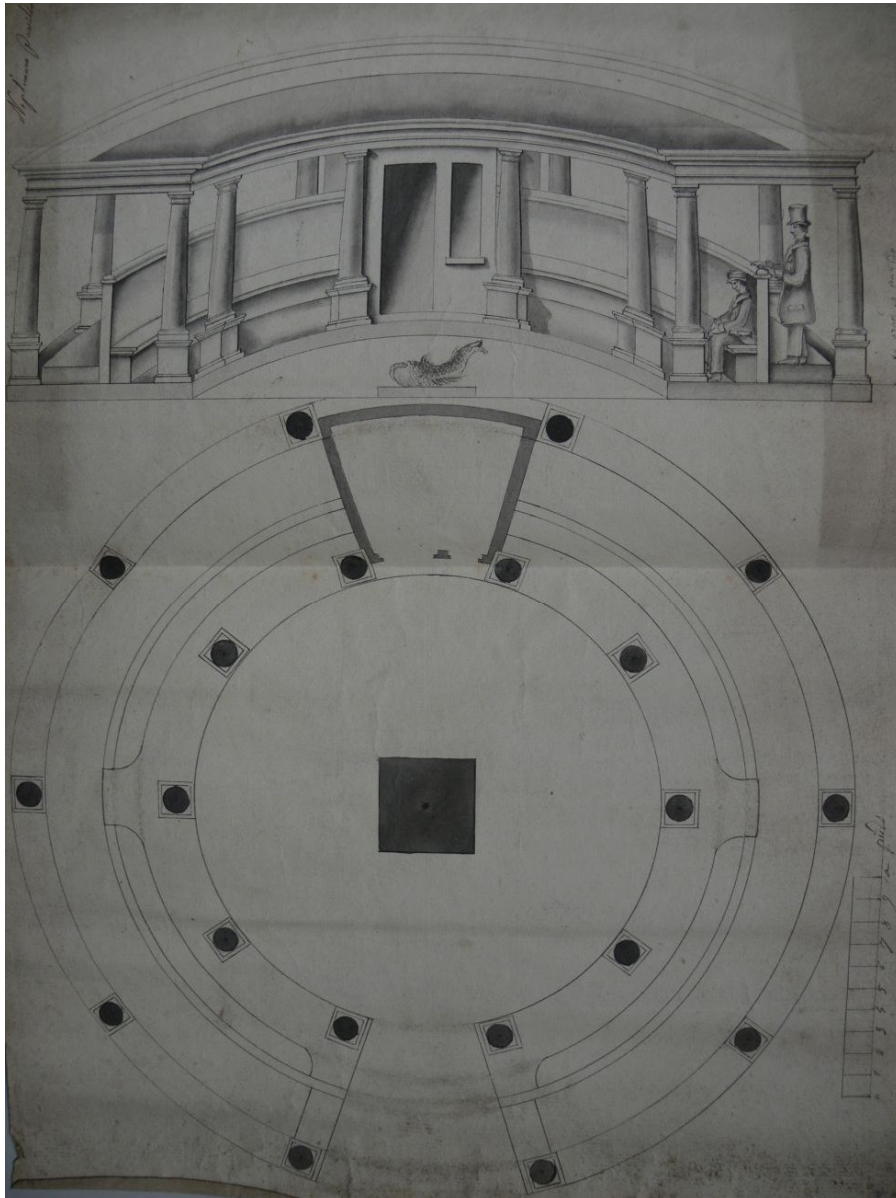
Naast spoor 1, in de NW-hoek van sleuf 1, bevond zich een open zone langs de straatkant waar geen muurresten werden aangetroffen. Via een klein opgravingsvlak kon deze zone nog in enkele kleinere stukken opgedeeld worden. De westzijde bestaat voornamelijk uit een vrij homogeen pakket groenbruine zandige klei (spoor 17 en 18). Een tweede gedeelte (spoor 16) ligt tussen spoor 17 en spoor 1 en doorsnijdt ook het eerste pakket. Het bestaat uit grijsbruine klei met kleine houtskoolfragmenten. Het overige deel van deze zone (spoor 19) bestaat ook uit groenbruine zandige klei, maar vormt nog een puinlaag tussen de bewaarde structuren.

Ten zuiden hiervan werd een grote cirkelvormige structuur aangetroffen (spoor 4) opgebouwd uit paarse bakstenen en aan beide zijden bezet met een laagje cement. De muur die aan de noordzijde tegen deze cirkel is gebouwd kan waarschijnlijk in verband worden gebracht met deze structuur door zijn ligging die voor een groot deel de cirkelvorm volgt, de steunbeer aan de buitenkant en het feit dat hij in dezelfde 19de eeuwse paarse bakstenen is opgetrokken. Deze circulaire structuur heeft een afmeting van ongeveer 9m binnendiameter en is een deel van de vismijn die op deze plek heeft gestaan. De vismijn is er gekomen in 1545, toen de vismarkt op de Kleine Markt van Oudenaarde verdween voor bebouwing (op de plaats waar nu de bibliotheek zit). De stad kocht in 1545 een woning, genaamd de "Drij Koningen", in de hoek van de "Borchstrate" om er een nieuwe vismarkt te installeren. Wanneer de vismijn is verdwenen is voorlopig nog een vraagteken. Tijdens een groot stuk van de 19de eeuw was ze zeker nog operationeel. Het gaat hier dus waarschijnlijk om een later deel van de vismijn of om een deel dat herbouwd is bij reparatiewerken.

Door deze structuur en dwars door alle andere structuren in de sleuf lopen betonnen funderingen van ca. 10 cm dik. Door de vorm en de ligging van deze funderingen zijn deze te linken aan het 20ste eeuwse schoolgebouw dat er heeft gestaan. De T-vorm van het gebouw is nog steeds te zien op de huidige topografische kaarten van het NGI. Dit zorgt helaas voor een grote verstoring van de bewaarde archeologische resten.

Figuur 4: zicht op de circulaire structuur met de betonbanen die erdoor lopen

Figuur 5: prent waarop de circulaire vorm van de vismijn wordt weergegeven

Parallel met één van deze betonnen funderingen loopt een brede strook van vergraven rode bakstenen (spoor 5 en 7). Doordat het niet om een gemetste muur gaat kan het om een soort fundering gaan of een uitbraakspoor zijn van een oudere muur of kan het misschien zelfs in verband gebracht worden met de sloop van het schoolgebouw. Het leunt als het ware tegen spoor 6 aan.

Spoor 6 is een u-vormige structuur, gemetst in paarse baksteen en aan de binnenzijde bezet met een laagje cement. Het gaat hier om een 19de eeuwse beerput die misschien in verband kan worden gebracht met de structuur van de vismijn door haar ligging en het gebruik van hetzelfde materiaal. Uit de vulling van de beerput kwam echter een vrij grote hoeveelheid leder, stuk voor stuk delen van schoenen en versneden stukken van schoenen. Het geheel doet denken aan het afval uit een schoenlappersatelier. De muur van één van de langsijden lijkt nog even verder te lopen in westelijke richting en stopt tegen een blok Doornikse kalksteen, waarschijnlijk recuperatiemateriaal. Of de muur nog verder liep en een hoek maakte richting de cirkelvormige structuur of zuidelijk richting spoor 12 kan niet meer gezegd worden door dat het geheel wordt verstoord door één van de betonnen funderingen.

Haaks op spoor 7 werden kleine fragmenten van een muur aangetroffen (spoor 8 en 9) die waarschijnlijk aan beide zijden doorliep. Aan de andere zijde liggen de muurresten iets dieper (spoor 20) en gaat het wellicht om de funderingen van deze muur, aangezien dit stuk ook breder is dan het hoger gelegen deel. Dwars op spoor 20 ligt nog een muurrestant (spoor 21) op dezelfde diepte. Deze twee muren horen wellicht bij elkaar, maar een verbinding tussen beide kon niet vastgesteld worden. Deze structuren horen waarschijnlijk bij de 17de-18de eeuwse bebouwing op deze plek.

Ten noorden van deze muur aan de westelijke zijde van sleuf 1 werd een deel van een vloerniveau gevonden (spoor 10). Dit bestaat voornamelijk uit tegels in Balegemse steen met nog enkele tegels in Doornikse kalksteen langs de westrand. Aan de zuidzijde wordt dit vloertje begrensd door een klein muurtje van rode bakstenen die op hun korte zijde op elkaar gemetst zijn. Aan de noordzijde wordt het begrensd door een muur (spoor 11) die maar over heel korte afstand kon gevolgd worden. Op het vloerniveau werd een ijzeren kolenschopje teruggevonden dat er mogelijks mee in verband kan worden gebracht. Naast het vloertje bevindt zich grijsbruine zandige klei met nog kleine puinfragmenten in (spoor 23).

Figuur 6: bovenaanzicht op (van links naar rechts) spoor 11, 10 en 23

In de ZW-hoek van sleuf 1 is een fragment van een muur zichtbaar (spoor 12) opgebouwd in paarse bakstenen. Hoe ver deze in noordelijke richting doorliep is niet meer te achterhalen daar deze volledig wordt doorbroken door de betonnen funderingen, zowel aan de noordzijde als aan de oostzijde. Ten oosten hiervan kan deze muur wellicht nog in verband worden gebracht met een andere structuur (spoor 13). Deze is eveneens gemetst in 19de eeuwse bakstenen en omgeeft een soort mortelvloertje. Een deel van het opgaande metselwerk van spoor 13 bestaat uit bakstenen die op hun lange zijde tegen elkaar gemetst zijn. Ten noorden van deze structuur zit grijsbruin kleiig zand waar nog verschillende baksteen- en mortelfragmenten in zitten.

Aan de ZO-zijde loopt parallel met spoor 21 een muur in Doornikse kalksteen (spoor 22 en 14), waarschijnlijk de fundering van een bakstenen muur. Deze muur maakt een hoek in oostelijke richting en wordt deels overbouwd door spoor 13. Binnen deze hoek bestaat de vulling uit bruiningrijze zandige klei met nog verschillende puinfragmenten.

Ongeveer in het verlengde van deze hoek loopt nog een muurfragment in grote blokken Doornikse kalksteen (spoor 15) van west naar oost. Via oude foto's en mondelinge overdracht kan dit spoor waarschijnlijk gelinkt worden aan een afsluitingsmuur die langs de oude Scheldearm liep en die gefundeerd was in Doornikse kalksteen. Aan de zuidkant hiervan bestaat de bodem uit blauwgrijze alluviale klei (spoor 24 en 27), waar in de bovenste lagen nog kleine puinfragmenten terug te vinden zijn.

Figuur 7 en 8: overzichtsfoto's van sleuf 1 (links) en sleuf 2

In sleuf 2 wordt de noordelijke zone gekenmerkt door een open ruimte van ongeveer 5m vanaf de huidige straatkant voor enige muurresten worden aangetroffen. Deze zone bestaat uit bruine zandige klei (spoor 28) met fragmenten baksteen en Doornikse kalksteen. Ten zuiden van deze zone komen dan verschillende muurresten in oranje-rode/rode baksteen (Spoor 29, 31, 33, 36, 37, 39, 42, 45 en 50) die te linken zijn aan de 17de-18de eeuwse bebouwing. De muren van deze structuren die parallel lopen met de Jan Zonder Vreeslaan (spoor 29, 36 en 39) zijn gefundeerd met Doornikse kalksteen, wat niet het geval is bij de muren die hier dwars op staan. Enkel bij spoor 42 zijn nog stukken Doornikse kalksteen tussen de bakstenen in gemetst. Ook deze structuren worden doorbroken door de betonnen funderingen van het voormalige schoolgebouw.

In het noorwestelijk deel van bovengenoemde structuur werden aan de zijanten restanten van een vloerniveau teruggevonden; een deel aan de noordelijke muur en een deel aan het zuidelijke stuk van de westelijke muur (spoor 30 en 35). Het vloerniveau bestaat uit rode keramische tegels en uit spoor 30 blijkt dat de vloer in twee delen is opgebouwd. Het oostelijk deel bestaat uit grotere tegels (18,5 x 18,5 cm) dan het westelijk deel (12 x 12 cm).

De vulling tussen de muren in het noordelijk deel (spoor 32 en 34) bestaat uit groenbruine klei met kleine baksteenfragmenten. De zuidelijke delen (spoor 38, 40 en 43) bestaan eerder uit grijsbruine zandige klei met meer puinfragmenten.

In het midden van sleuf 2 staat aan de oostelijke zijde een u-vormige structuur in paarse 19de eeuwse baksteen tegen spoor 45 aangebouwd (spoor 41 en 47). Deze zijn aan de binnenzijde bezet met een laagje roodgebakken keramische tegels met daarop nog een dun laagje cement. Ook de zijde met muur 45 moet bezet geweest zijn, maar dit is enkel nog te zien aan het vloerniveau, de cementlaag is hier verdwenen, mogelijk bij het uitgraven door de kraan. Ze omgeven een nog volledig intact vloerniveau (spoor 46) bestaande uit tegels in Balegemse steen. Ook dit vloerniveau bestaat uit twee delen; het noordelijke deel bestaat uit kleinere (10 x 10 cm) tegels dan het zuidelijke deel (21 x 21 cm) en het loopt af met een helling richting de zuidkant. Aan de andere zijde van spoor 45 ligt eveneens een muur in paarse baksteen ertegen gemetst (spoor 44). Dit zal waarschijnlijk in verband moeten gebracht worden met de u-vormige structuur. Aan het zuidelijke deel van deze laatste muur ligt ten westen ervan nog een kleine gesloten structuur (spoor 48 en 49) in dezelfde bakstenen opgebouwd en met een compacte zwarte, licht organische, vulling.

Figuur 9: zicht op muur 47 met het vloerniveau ervoor

In het midden van sleuf 2 bevindt zich een strook heel compact puin (spoor 54) met schuin erbovenop een strook met blokken Doornikse kalksteen (spoor 53). De reden waarom deze laatste schuin ligt ten opzichte van alle andere sporen is niet duidelijk. Het kan ook om puur toeval gaan. Aan de noordkant van dit geheel werd een mogelijk restant van een vloerniveau aangetroffen (spoor 52). Het gaat om een laag van ongeveer 6 cm dik bestaande uit kalkmortel. Enig spoor van tegels of iets dergelijk dat erop zou gelegen hebben ontbreekt, maar het gaat hier maar om een klein stukje dat ervan bewaard is. Net ten noorden hiervan, tussen spoor 50 en 52 liggen enkele afgeronde brokken (spoor 51) die een cementachtig uiterlijk hebben. Het lijkt onwaarschijnlijk om cement tegen te komen op deze diepte, daar dit een heel recente specie is, dus kan het gaan om toch een vorm van kalkmortel waarin allerlei

zaken werden toegevoegd, of het gaat om een put met recente afbraakresten, maar daarvoor lijkt de oppervlakte te klein. De oorsprong is niet duidelijk.

Het zuidelijke deel van sleuf 2 lijkt grotendeels verstoord te zijn. Er zijn weinig duidelijk af te bakenen sporen aanwezig in deze zone.

Spoor 55 is een blok bestaande uit baksteenstukken die aaneengeklit lijken te zijn door een cementachtige specie. Het zijn geen mooi in verband gemetste bakstenen. Het is niet duidelijk of het om een muur gaat omdat het verdwijnt in de sleufrand en het blok zit maar op een geringe diepte. Het is mogelijk dat het om een brok puin gaat.

De zone ten oosten hiervan bestaat uit lichtbruin kleiig zand met nog veel puinfragmenten in aanwezig (spoor 56). Dit wordt aan de oostzijde begrensd door een dikke structuur van parallel tegen elkaar liggende muren en compact puin (spoor 57). De reden hiervan is ook niet helemaal duidelijk.

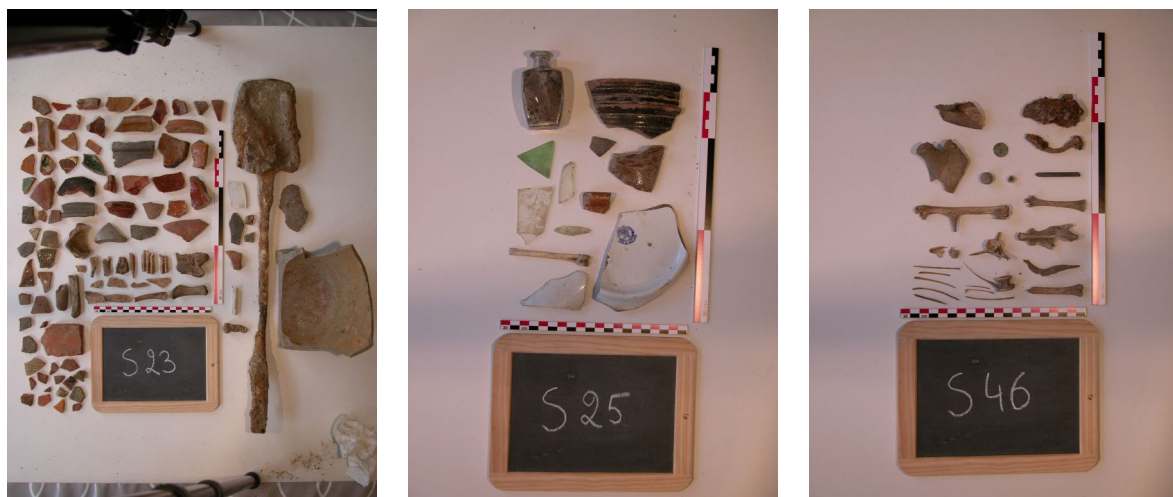
Net ten zuiden van de betonnen fundering hiernaast ligt een muurtje in rode baksteen (spoor 58) dat enkel nog in de sleufwanden te herkennen was. Het is minder dik dan de overige muurresten en daardoor waarschijnlijk tussen de puinvulling niet door de kraan opgemerkt.

In het zuidwesten van sleuf 2 ligt een stuk met vergraven blokken Doornikse kalksteen (spoor 59). Dit kan mogelijk in verband worden gebracht met de hoger vermelde muur langs de oude Scheldearm en dus een vervolg zijn van de resten die werden aangetroffen in sleuf 1.

De zuidelijke zone (spoor 60) bestaat hier, net als in het zuidelijk deel van sleuf 1, uit blauwgrijze alluviale klei, hier nog met blokken Doornikse kalksteen in die van het vergaven deel afkomstig zijn en heel kleine fragmentjes baksteen.

Helemaal in het zuidelijkste deel van sleuf 2 ligt nog een pakket heel compact puin dat aaneengeklit lijkt met kalkmortel. De herkomst hiervan is ook niet duidelijk.

Het weinige materiaal dat uit de sleuven kwam duidt ook op een postmiddeleeuwse datering. Het gaat voornamelijk uit lokaal gebruiksaardewerk met enige stukken importaadewerk die telkens samen met resten van dierlijk bot voorkomen, in de jongere periodes komt dan iets meer importaadewerk zoals faïence voor samen met vlak glas. Er werden ook verschillende metalen vondsten gedaan, het merendeel hiervan zijn echter losse vondsten die met behulp van een metaaldetector uit de dump werden gerecupereerd.

Figuur 10-12: enkele voorbeelden van het vondstenmateriaal

7. Conclusie

Alle sporen die werden aangetroffen kunnen gelinkt worden aan wat reeds gekend was van bebouwing op deze plek via historische bronnen. De resten van de 17^e-18^e eeuwse bewoning worden grotendeels verstoord door de 19^e eeuwse bebouwing en de betonnen fundering van het 20^e eeuwse schoolgebouw. Ook de materiaalvondsten die uit de proefsleuven kwamen duiden op een postmiddeleeuwse datering van alle vondsten.

De oudste lagen konden waarschijnlijk niet aangesneden worden door de beperkte diepte waarop kon gegraven worden.

Vondsteninventaris

Spoornummer	Aardewerk	Glas	Metaal	Botmateriaal	Ander
6	tinglazuur	vlak glas, gebruiksglas		dierlijk botmateriaal	leder (schoenmateriaal)
16	grijs aw, rood aw	gebruiksglas		dierlijk botmateriaal	
17	grijs aw			dierlijk botmateriaal	
18	grijs aw, aw met slibversiering				
19	grijs aw, rood aw, steengoed, aw met slibversiering			dierlijk botmateriaal	
23	grijs aw, rood aw, steengoed, aw met slibversiering, tinglazuur		ijzer	dierlijk botmateriaal	pijpaarde
24	grijs aw, rood aw, tinglazuur		ijzer		
25	grijs aw, rood aw, steengoed, tinglazuur	vlak glas, gebruiksglas		dierlijk botmateriaal	
26	grijs aw, rood aw, blauwbeschilderde tegel	vlak glas	ijzer	dierlijk botmateriaal, schelpenresten	
27	grijs aw, tinglazuur			dierlijk botmateriaal	hout
28	grijs aw, rood aw, steengoed		ijzer	dierlijk botmateriaal	
32	grijs aw, rood aw, steengoed		ijzer	dierlijk botmateriaal	
34	grijs aw, rood aw			dierlijk botmateriaal	
38	grijs aw, rood aw		metaal (penning)		
43	grijs aw, rood aw, steengoed		ijzer	dierlijk botmateriaal	pijpaarde
46			ijzer, muntje	dierlijk botmateriaal, visresten	kogel?
56	rood aw, tinglazuur		metalen ring	dierlijk botmateriaal	pijpaarde